

Проблеми організації фінансового контролю у сфері охорони здоров'я

Ні одна галузь, напевне, не викликає у громадян такого інтересу і такої тривоги, як охорона здоров'я. Суспільство не може бути байдужим до рівня і якості послуг, що надаються медичними установами. Тому особливої актуальності набирають питання ефективності та ощадливості використання фінансових ресурсів галузі, особливо, в умовах їх обмеженості. Важливу роль у забезпеченні цього процесу відіграє фінансовий контроль.

Будучи функцією управління, контроль є об'єктивно необхідним. Він відіграє важливу роль, недооцінка якої значно знижує ефективність управління фінансами. За його допомогою процес управління спрямовується відповідно до визначеної моделі, виявляючи можливі відхилення та усуваючи їх.

Система фінансового контролю в державі формується під впливом конкретних історичних умов і національних традицій, залежить від форми державного устрою. Командно-адміністративна система управління передбачала централізацію фінансового контролю, що проводився у формі перевірок і ревізій, спрямованих на виявлення законодавчих порушень і притягнення винних до відповідальності. В умовах ринкової економіки змінюються форми взаємовідносин держави і суб'єктів господарювання. При цьому виникає потреба у нефіскальних формах контролю, основна мета яких полягає у запобіганні правопорушенням і підвищенні ефективності формування і використання фінансових ресурсів.

Контрольними функціями в сфері охорони здоров'я наділені органи державної влади залежно від рівня ініціювання, а також інститути незалежного фінансового контролю. Організація фінансового контролю у сфері охорони здоров'я в нашій країні, в залежності від характеру взаємовідносин суб'єкта і об'єкта, поділяється на зовнішній та внутрішній фінансовий контроль.

З початку реформування системи фінансового контролю не був чітко окреслений напрям внутрішнього контролю. Лише з появою у 2009 р. нової

редакції Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року [1], було чітко розмежовано зовнішній і внутрішній державний фінансовий контроль, а також визначено органи, які мають проводити державний аудит. Попри те, основна частина контрольної роботи зосереджена на зовнішньому контролі, який проводиться органами Державної контрольно-ревізійної служби, Рахункової палати, Міністерством фінансів після виконання фінансових операцій. В останні роки зросла роль попереднього та поточного контролю, який здійснюють Міністерство охорони здоров'я та його органи на місцях, місцеві фінансові органи. Проте якість такого контролю, що підтверджують результати ревізій і перевірок здійснених контрольно-ревізійними підрозділами, в тому числі повторних після фінансових органів, засвідчує про недоліки їх контрольної роботи, низьку ефективність. Перехід на казначейське обслуговування бюджетів за доходами і видатками та управління коштами на єдиному казначейському рахунку дало можливість значно посилити попередній і поточний контроль, який в казначейських органах направлений на недопущення фактів нецільового використання коштів та дотримання кошторисної дисципліни. Поряд з цим, як свідчать окремі матеріали ревізій і перевірок Контрольно-ревізійних управлінь, в установах охорони здоров'я мали місце факти нецільового використання бюджетних коштів, та інші порушення фінансової дисципліни, які на відповідних етапах фінансової діяльності повинні були бути виявлені та усунені фахівцями органів Державного казначейства [2,с.52]. В галузі охорони здоров'я функцію внутрішнього контролю покладено на Міністерство охорони здоров'я України та його органи на місцях [3]. Постановою Кабінету Міністрів № 685 [4] з метою посилення здійснення внутрішнього фінансового контролю керівники міністерств були зобов'язані забезпечити створення і функціонування самостійних контрольно-ревізійних підрозділів. Такий підрозділ було створено у Міністерстві охорони здоров'я. Проте організація діяльності ревізійної служби характеризується низькою ефективністю. Контрольно-ревізійний підрозділ, на який покладено реалізацію цих функцій, за результатами перевірок

Державної контрольно-ревізійної служби, не в змозі забезпечити системного періодичного контролю за діяльністю суб'єктів, що належать до сфери управління міністерства та суттєво вплинути на стан фінансово-бюджетної дисципліни у галузі [5].

Аналіз повноважень основних суб'єктів фінансового контролю свідчить про те, що в Україні переважає наступний контроль у формі ревізій і перевірок фінансово-господарської діяльності установ та організацій та аудитів ефективності використання бюджетних коштів. Провідне місце належить органам ДКРС України, які наділені найширшими повноваженнями у цій сфері. Підконтрольними органам являються від установ і закладів, які утримуються на бюджетах сільських, селищних і міських (районного значення) рад до міністерств та інших центральних органів влади. Важливе місце у сфері зовнішнього наступного контролю належить Рахунковій палаті України, функції якої обмежені сферою використання коштів Державного бюджету. Частка попереднього контролю є незначною. Попередній та поточний контроль здійснюється органами Державного казначейства, фінансовими органами та управліннями чи відділами охорони здоров'я на етапах складання кошторисів та планів асигнувань, взяття зобов'язань та оплати рахунків. В основному превалюють заходи подальшого контролю, які здійснюються через значний час після прийняття управлінських рішень чи проведення операцій. Досі переважають фіскальні форми контролю, що проводяться сторонніми для об'єкта контролю органами з метою встановлення фінансових порушень, а не вивчення причин їх виникнення.

В Україні відсутній рамковий закон про фінансовий контроль, який би визначав базову структуру, суб'єкти та об'єкти контролю, узгодив би повноваження органів фінансового контролю з метою уникнення дублювання функцій та забезпечення дієвості та результативності останнього. Так само відсутнє загальне законодавче визначення сутності та процедур контролю в системі діяльності органів державного управління. Проблема правової невизначеності цілісної системи фінансового контролю частково розв'язується

окремими законами та підзаконними нормативно-правовими актами, де окреслено контрольні повноваження і процедури для окремих органів, основною або однією з відокремлених функцій діяльності яких є контроль за фінансово-господарською діяльністю установ та організацій та інших сторін функціонування охорони здоров'я. Не здійснюється незалежний фінансовий контроль ефективності реалізації економічних і соціальних проектів в сфері охорони здоров'я, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Відсутнє загальне законодавче визначення сутності і процедур внутрішнього контролю, функціонування якого має забезпечити головний розпорядник бюджетних коштів – керівник органу.

З огляду на вказані проблеми та з метою підвищення ефективності фінансового контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів охорони здоров'я необхідно: прийняти закон про фінансовий контроль; впорядкувати чинну нормативно-правову базу з метою уникнення дублювання функцій контролюючих органів; встановити порядок обміну інформацією між контролюючими органами; забезпечити проведення аналізу ефективності використання фінансових ресурсів охорони здоров'я, виявити порушення та фактори, що їх спричиняють; розвивати внутрішній фінансовий контроль, який би проявлявся через діяльність спеціально створених комісій з представників установ охорони здоров'я; створити взаємопов'язану систему внутрішнього та зовнішнього, попереднього, поточного і подальшого контролю за проведенням фінансових операцій, в тому числі державних закупівель.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 р. № 1601-р [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=158-2005-%F0>
2. Дребот І.С. Повнота і злагодженість реалізації контрольних функцій усіма учасниками бюджетного процесу – важливий фактор дієвості

фінансового контролю / Дребот І.С. // Фінансовий контроль. - 2006. - №4 (33). - С. 51-54.

3. Положення про Міністерство охорони здоров'я України із змінами. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2008р. №101. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.:
<http://www.moz.gov.ua/ua/main/min/backgr/>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю» від 22.05.2002р. №685 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Аналітичний звіт Державної контрольно-ревізійної служби України за 2006-2009 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. :
<http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/>